

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

УДК 78«18/19»:090.1(477)«18/19»(092)

Я. Р. ГОРАК

ПРО МУЗИЧНУ БІБЛІОТЕКУ ВОЛОДИМИРА САДОВСЬКОГО

На підставі документів у статті вперше охарактеризовано та простежено долю бібліотеки Володимира Садовського, яка донині не збереглася. В. Садовський проявив себе меценатом української культури, подарувавши Національному музею у Львові, бібліотеці Наукового товариства ім. Т. Шевченка значну кількість книжок різнобічної тематики з власної бібліотеки. Розглядаються два списки музичної бібліотеки, складені В. Садовським, які є свідченням його наміру систематизувати свою книгозбірню. Зібрано інформацію про зберігання окремих книжок з бібліотеки В. Садовського у деяких львівських закладах та інституціях.

Ключові слова: Володимир Садовський, Іларіон Свенціцький, Іван Кревецький, Національний музей у Львові, Наукове товариство імені Т. Шевченка, «Список книжок музичної бібліотеки Володимира Домета Садовського», «Содержаня бібліотеки музичної і духовних композицій».

Я. Р. ГОРАК

О МУЗЫКАЛЬНОЙ БИБЛИОТЕКЕ ВЛАДИМИРА САДОВСКОГО

На основе документов в статье впервые охарактеризовано и отслежено судьбу библиотеки Владимира Садовского, которая нынче не сохранилась. В. Садовский проявил себя меценатом украинской культуры, подарив Национальному музею во Львове, библиотеке Научного общества им. Т. Шевченко большое количество книг разносторонней тематики из собственной библиотеки. Рассматриваются два списка музыкальной библиотеки, составленные В. Садовским, которые свидетельствуют о его намерении систематизировать собственную библиотеку. Собрано информацию о сохранении некоторых книг из библиотеки В. Садовского в некоторых львовских заведениях и институциях.

Ключевые слова: Владимир Садовский, Илларион Свенцицкий, Иван Кревецкий, Национальный музей во Львове, Научное общество имени Т. Шевченко, «Список книг музыкальной библиотеки Владимира Домета Садовского», «Содержание библиотеки музыкальной и духовных композиций».

Y. R. HORAK

ABOUT VOLODYMYR SADOVSKYI'S MUSIC LIBRARY

There are known very few artists-bibliophiles among the representatives of Ukrainian music culture of Galicia in XIX-the first half of the XXth century. Volodymyr (Domet) Ivanovych Sadovskyi

was one of them. His library is now lost for us, but thanks to the two lists, created by the owner, we can at least partially know its contents. In the article the fate of Volodymyr Sadovskyi's library, which didn't survive to present days, is studied on the basis of documents.

Sadovskyi's library was quite sizable and included not only musical publications. It had the samples of scientific, theological, and art literature. The selection of early printed books was of special value. There was also a large collection of notes consisting of printed editions as well as handwritten samples by Ukrainian composers.

Even during his lifetime, Sadovskyi's library evoked the interest of both individual researchers and whole institutions.

When the National Museum in Lviv was opened Sadovskyi presented it with different valuable material, as well as books from his own library (1399 books). During the war period, when Sadovskyi was exiled to Siberia for seven years (1915–1921), his library got to the National Museum where it was kept for some time. The important evidence of this fact was left by S. Ludkevych and I. Sventsitskyi. In 1921, evaluating Sadovskyi's library, given as a present to the museum, I. Sventsitskyi noted that it «is one of the best libraries in Galician Ukraine after Franko's library on Ukrainian studies, history and literature. In terms of its wholeness in different spheres of creative activity of human soul it approaches to the main general book collections». During the period of 1929–1934, V. Sadovskyi gave some part of the books and notes (483 items) from his library to the library of the Scientific Society named after T. Shevchenko. This fact was mentioned in the «Chronicles of the Scientific Society named after T. Shevchenko». By giving numerous books on various subjects from his personal library as a gift to National Museum in Lviv and the Scientific Society named after T. Shevchenko, V. Sadovskyi showed himself as a patron of Ukrainian culture, trying to give the accumulated library to his native people.

There are studied two lists of the music library, created by V. Sadovskyi himself. These lists show his unfinished attempt to systematize his collection. The first list was titled by its author «The list of the books from the library of Volodymyr Domet Sadovskyi». This list records 245 book titles systematized in three parts.

The second list, «The Contents of the Library of Musical and Clerical Compositions», was preserved in the archive of documents and letters of the editorial office of «Artistic Herald». This list gives no evidence that this is the list of V. Sadovskyi's library. But the comparison with the first list shows a lot of common bibliographic positions, and thus gives the right to state that the two lists describe the same library. In sum, the list includes 256 book titles.

The library contained books in different languages. Most books were in German, significantly less – in Russian, Polish, and Ukrainian.

Since during his life V. Sadovskyi was so generous giving his books to different Ukrainian establishments and institutions as a present, there is the information about certain books from Sadovskyi's library being kept in various establishments and institutions of Lviv.

Key Words: Volodymyr Sadovskyi, Ilarion Sventsitskyi, Ivan Krevetskyi, National Museum in Lviv, «The list of the books from the library of Volodymyr Domet Sadovskyi», «The Contents of the Library of Music and Clerical Compositions».

Бібліотека Володимира (Домета) Івановича Садовського (1865–1940) для нас втрачена, але збереглося чимало документів, які висвітлюють її долю. Вона не привертала раніше уваги музикознавців. Про її існування, принагідну інформацію, різні грані діяльності митця згадувалося у низці публікацій [2, с. 9; 3, с. 36; 5, с. 30–34]. Актуальність наукового вивчення бібліотеки В.Садовського зумовлюється передовсім унікальністю існування такої значної особистої книгозбірні, яка є важливим джерелом дослідження спадщини митця.

Мета статті – систематизація відомостей, одержаних з документальних джерел, про бібліотеку В. Садовського.

Бібліотека була доволі об'ємною і містила видання не лише музичні. Тут була представлена і наукова, мистецька, богословська література, добірка стародруків, а також велика нотозбірня, яку складали не тільки нотні видання, а навіть й автографи українських композиторів.

Ще за життя В. Садовського його бібліотека викликала інтерес як окремих науковців, так і інституцій. Зокрема, 1901 року, перебуваючи у Перемишлі, книгами бібліотеки В. Садовського користувався Іван Франко: у статті «До руської бібліографії XVIII віку» письменник описує один польський фоліант, знайдений ним «в гарній бібліотеці о. Вол. Садовського в Перемишлі» [12, с. 389].

З відкриттям у Львові Національного музею В. Садовський спричинився до поповнення музейної збірки різними цінними дарунками, серед яких і книжки з власної бібліотеки. Про це свідчать матеріали ювілейного збірника «Двадцятьпять-ліття Національного Музею у Львові», виданого під редакцією тогочасного директора музею Іларіона Свенціцького у Львові 1930 р. У початковому історичному нарисі музею у цьому виданні І. Свенціцький, описуючи значний інтерес до музею широких кіл української громадськості в період його передачі до публічного вжитку 13 грудня 1913 р., називає кількох осіб, які одними з перших збагачували музейні колекції. Зокрема зазначено: «о. Володимир Садовський зголошує свою книгозбірню по мистецтву, культурі і суспільному життю...» [7, с. 18]. Серед подарованого В. Садовським музею найбільше книжок [7, с. 80]:

творів мистецтва	54
виробів мистецького промислу	33
альбомів репродукцій і фотографій творів мистецтва	38
рукописів	12
карт	38
книжок	1.399
Усього предметів	1.574

За наведеними підрахунками, при загальній кількості 75000 експонатів на той час у музеї експонати В. Садовського (1574 предмети) становив 2,09% і 15,93% у відношенні до вкладу засновника музею – митрополита А. Шептицького [7, с. 81].

У час воєнного лихоліття, коли В. Садовського вислали в Сибір (1915–1921 рр.), його бібліотека потрапила в Національний музей і там зберігалася якийсь час. Про це важливе свідчення залишив С. Людкевич у «Бібліографії творів М. Вербицького», доданої до статті про автора музики українського гімну, написаної 1920 р. Реєструючи у бібліографії відомі рукописи оркестрових симфоній М. Вербицького, С. Людкевич зазначав: «Крім сього, ще є автографи п'яти симфоній (котрих чисел?) і двох полонезів у посіданні о. Йосифа Кишакевича, який купив був їх у пок[ійного] Е. Бачинського, бувшого директора укр[аїнського] театру «Бесіди», та в р. 1911 визичив о. В. Садовському в Перемишлі» [8, с. 308]. Після наведеного переліку-опису зазначених творів С. Людкевич пише: «Автографи згаданих п'яти симфоній і двох полонезів, які власник о. Й. Кишакевич позичив о. В. Садовському, поки що недоступні, бо бібліотека неприсутнього досі Садовського спакована і опечатана від кількох місяців для висилки її до Українського Національного музею у Львові. Я бачив їх перед війною і, наскільки пригадую собі, деякі з них є ідентичні з цитованими вище, хоча точно подати ідентичних чисел не можу» [8, с. 309]. Далі С. Людкевич зазначає, що Й. Кишакевич позичив В. Садовському серед інших партитур М. Вербицького ще три оперети («В людех ангел», «13-й жених», «І гроші нінащо, як розум ледащо») [8, с. 310]. З викладу С. Людкевича не зовсім зрозуміло, чи «спакована і опечатана для висилки» в Національний музей бібліотека В. Садовського була тою частиною, яку її власник мав намір передати музеєві, чи просто була призначена для тимчасового там зберігання до повернення В. Садовського із заслання.

Повернувшись до Львова із заслання, В. Садовський подарував для Національного музею, окрім книг, малярські твори. У звіті про надходження музею 1920 р. І. Свенціцький писав: «Найбільший приріст виказують відділи бібліотечний, новітнього мистецтва і репродукцій та фотографій. І так – бібліотека Сосенка 25 чч. [чисел, назв. – Я. Г.], радника М. Гавяка 228 чч. в

300 томах, та по мистецтву о. В. Садовського з Перемишля 280 чч. в 400 томах і з 3000 репродукцій творів мистецтва. В цьому відділі каталогізується як приріст 1921 р. бібліотека радн[ика] дв[ору] А. Барвінського і вскорі буде скаталогізована музична і богословська частина бібліотеки о. В. Садовського. Виділі мистецтва мав за весь рік 80 чч. приросту українських творів і 13 чужинецьких, в тім 28 чч. із збірки о. Садовського» [10, с. 2]. Серед поданого далі переліку авторів картин – М. Івасюк, Т. Копистинський, О. Кульчицька, О. Курилас, А. Манастирський, Ю. Панькевич, М. Сосенко, І. Труш, О. Новаківський та інші. Звіт вказує також, що на перевіз збірок В. Садовського музей видав 5.600 марок. У звіті про музейні надходження в 1921 р. І. Свенціцький дав більш детальну характеристику бібліотеки В. Садовського: «В загальному приростови особливе місце займають передані частини бібліотек радн[ика] О. Барвінського по історії, педагогії і політиці та свяс[еника] В. Садовського по мистецтву, літературі і соціольогії. Обі бібліотеки, переняті в цілості, створюють засновку дуже багаті публичної книгозбірні для загального ужитку. Обі доповняють одна одну: історична і педагогічна особливо цінна для українста, зміцнює тільки широкий розмах збирача – бібліофіла і тонкого знавця загально-культурних течій сучасної суспільности; загальна бібліотека Садовського майже на кожному крокови поможе спеціалістови-україністови найти потрібні дані із життя людства і загальної культури та світового мистецтва і письменства. Колиж додати до цього, що богословська і музична частина бібліотеки Садовського дає незвичайно багато потрібного матеріалу для порівняних історично-фільольогічних студій та по історії мистецтва, тоді ясно стає, що в майбутньому близькому часови книгозбірня Національного музею зможе віддати чимало користи суспільности. Про бібліотеку самого о. Садовського належить ще сказати, що вона є одною з найкращих бібліотек Галицької України по українознавчій і історико-літературній бібліотеці Франка. По своїй повности в ріжних ділянках творчости людського духа наближується вона до типу основних загальноосвітніх книгозборів» [11, № 6, с. 5]. Порівняння бібліотеки В. Садовського за її кількістю, різнобічністю наповнення, цінністю і багатством з бібліотекою Івана Франка в устах такого наукового і музейного авторитета, як І. Свенціцький, заслуговує великої довіри і дає уявлення про значущість і вагомість зібраної книгозбірні. Бібліотека В. Садовського зберігалася в Національному музеї як окрема книгозбірня. Про це згадує Богдан Краців, описуючи свою роботу в бібліотеці музею в 1925–1926 рр. [7, с. 53].

Наприкінці 20-х – на початку 30-х рр. ХХ ст. частину книжок і нот своєї бібліотеки В. Садовський подарував бібліотеці Наукового товариства імені Т. Шевченка, звичайним членом якого він був ще з 1908 р [13, с. 26]. Серед матеріалів особистого архіву митця є лист з бібліотеки НТШ, датований 21.02.1929 р. і підписаний тодішнім бібліотекарем товариства Іваном Кривецьким. Лист надруковано на стандартному поліграфічному бланку бібліотеки, в якому рукою І. Кривецького вписано дату, реєстраційний номер листа, ім'я і прізвище адресата, кількість видань і поставлено підпис. Ближче до лівого нижнього кута листового аркуша фіолетовим чорнилом проставлена печатка «Бібліотека Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові». Текст листа гласить: «Бібліотека Наук[ового] Тов[ариства] ім. Шевченка у Львові ул. Чарнецького 26, № 127 / 29. У Львові 21. II. 1929. В[исоко]п[оважаний] о[тець] Володимир Домет Садовський у Львові. Управа Бібліотеки Наукового Товариства імені Шевченка у Львові, діставши від Вас 268 тт., б[ез] р[оку], вв. і зб[ірку] нот, уважає своїм обовязком зложити за Ваш дар свою ширу подяку. З високим поважанем За управу Бібліотеки: Ів. Кривецький» [9. – Підкреслення в оригіналі, розшифрування скорочень наше. – Я. Г.]. Це зафіксовано у «Хроніці НТШ» серед подарунків бібліотеки товариства в 1929 р.: «Домет Садовський (Львів) 268 друків» [14, с. 23]. Численну кількість книжок для бібліотеки товариства фіксують «Хроніки НТШ» у розділі «Дари для бібліотеки НТШ в рр. 1932 – 1934»: «о. Домет Садовський (Львів) – 215 друків» [15, с. 38]. Після таких кількісно вражаючих подарунків для бібліотеки НТШ у бібліотеці В. Садовського, очевидно, ще залишалася низка цінних видань. Василь Барвінський згадує, наприклад, як у 1938 р. він відвідав «великого любителя музики о. Домета Садовського» і «взяв в нього пісні з «Богогласника», якими настільки зацікавився, що опрацював для міш. хору 12 пісень з «Богогласника» [1, с. 157].

Вельми цінним джерелом вивчення бібліотеки В. Садовського є два списки його музичної бібліотеки. Ці списки є пам'ятками української музичної бібліографії і з цього огляду вартують публікації. Вони ж свідчать про глибинність ознайомлення мистця з сучасною йому нотно-музичною і музикознавчою українською і зарубіжною (німецькою, польською, російською) літературою, сприяють виявленню генези музикознавчих ідей В. Садовського.

Недатований автограф В. Садовського першого списку під назвою «Список книжок музичної бібліотеки Володимира Домета Садовського» зберігся серед рукописного архіву Й. Кишакевича в Інституті досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника (шифр: Киш. 1329). Це зошит у твердій темно-зеленій обкладинці (ширина – 17,5 см, довжина – 21 см). Сторінки зошита поліграфічно розграфлені наполовину в лінійку, наполовину в подовгасту клітинку двома кольорами – червоним і блідо-сірим. Весь рукопис написаний чорним чорнилом, а номер і прізвище автора в кожній бібліографічній позиції підкреслено червоним кольором. На першій сторінці рукопису, ближче до лівого нижнього кута, стоїть штамп «ЛНБ ім. В. Стефаника АН України» (аналогічний штамп на сторінці 17). На звороті задньої обкладинки прямокутний штамп, текст якого не можливо прочитати.

На звороті обкладинки у верхньому лівому кутку овальна печатка з написом: «Vladimir D. Sadowskij». Трохи нижче середини з правого боку – підпис чорнилом «Домет Садовський Володимир». Такий же підпис на титульній сторінці переднього форзацу внизу в правому куті. Сторінки зошита пронумеровував В. Садовський числами у верхньому куті сторінки, усього є 78 сторінок (з них 77 заповнено, 78-ма – порожня). Решту сторінок у кінці зошита видерто. Усю титульну сторінку займає назва «Список книжок музичної бібліотеки Володимира Домета Садовського» і перелік розділів:

I. Загальна і спеціальна наука музики, гармонії, інструментації, наука правління хором і оркестрою, акустика і наука співу».

II. Естетика, історія музики і лексикалія. Біографії.

III. Письма музиків, розправи, ескізи, критики, програми і т.д.

IV. Музикалії духовні (ноти і партитури).

V. Музикалії сьвіцкі і духовні для інструментів.

VI. Музикалії сьвіцкі для співу (solo і в супроводі).

VII. Varia. Розправи про штуки красні і виданя перийодичні, лібрета, музичні часописи, ілюстрації і т. п.».

З названих розділів у зошиті представлено лише перші три. Книги в межах кожного розділу автор пронумерував окремо: перший розділ за цією нумерацією нараховує 106, другий – 61, третій – 78 позицій. Разом зафіксовано 245 книг.

Недатований рукопис іншого списку бібліотеки під назвою «Содержаня бібліотеки музикальної і духовних композицій» зберігся в архівній справі документів, листів редакції «Артистичного вістника» [17, арк. 39–68]. Жодних підтверджень, що це список бібліотеки В. Садовського, автограф не дає – список не підписаний, він написаний каліграфічно, очевидно, іншою рукою. Можна навести два аргументи його приналежності В. Садовському: передусім В. Садовський був одним з ініціаторів видання «Артистичного вістника», брав активну участь у підготовці видання першого номера журналу [6, с. 152–163], і в архівній справі разом зі списком бібліотеки знаходяться його автографи, зокрема один лист невідомому адресатові, написаний з Перемишля 6.08.1904 р. [4, с. 308–309]; по-друге, порівняння «Содержання бібліотеки музикальної і духовних композицій» зі «Списком книжок музичної бібліотеки Володимира Домета Садовського» виявляє чимало спільних бібліографічних позицій, які дають підстави стверджувати, що це два списки однієї й тієї ж бібліотеки.

Список має дві пагінації сторінок: одна здійснена автором (за нею обсяг списку 96 сторінок), друга ж – здійснена упорядником архівної справи, і за загальною нумерацією охоплює аркуші 39–68. Перша сторінка «Содержання...» містить зміст – перелік усіх рубрик (розділів) списку і фіксацію сторінок, з якої кожен розділ починається (а кожен розділ починається з нової сторінки). Нумерація видань у кожному розділі окрема. Подаємо тут

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

оригінальні авторські назви всіх зазначених розділів «Содержаня...» з доданою нами вказівкою кількості бібліографічних позицій:

Наука музики і гармонії“	35
Наука інструментації	8
Наука співу	13
Лексикалія і наука правлення хором і оркестрою	13
Історія музики церковної і світської	14
Естетика	11
Розличні підручники і розправи муз[ичні]	48
Про церковну музику	19
А) Литургічні і духовні композиції російських композиторів	34
Б) Литург[ійні] і духовні композиції галицьких композит[орів]	34
В) Лит[ургійні] і дух[овні] композиції грецької церкви	3
Г) Лит[ургійні] і дух[овні] композиції лат[инської] церкви	23
Д) Композиції богосл[овські] єврейські і інші	1
Додаток	0
Отже, разом усіх зазначених у списку видань	256

Наведені назви розділів обох списків бібліотеки дають уявлення про тематику книжок. Зареєстровані книжки різними мовами: найбільше німецькомовних видань (різних авторів, серед яких найчисельніше представлені праці Г. Рімана), що й природно, оскільки 7 років життя В. Садовський пропрацював в європейському центрі музичного життя – Відні – і мав там великий вибір музичної літератури й доступ до неї. Значно менше представлені видання російською, польською та українською мовами. Обидва списки не притримуються алфавітного порядку ні за авторами, ні за назвами видань, зате доволі скрупульозно фіксують місце і рік видання та іноді зазначають порядковий номер видання тої чи іншої праці. У «Списку музичної бібліотеки...» систематично вказана також ціна книжки. Всі ці прикмети наводять на думку, що обидва списки є реєстрами в довільній послідовності, складеними, очевидно, для полегшення користування бібліотекою і створення загальної картини наявних книжок. Мабуть, В. Садовський починав ними роботу із систематизації й упорядкування власної бібліотеки, однак не довів її до кінця.

Збережені листи В. Садовського до різних кореспондентів, матеріали його рукописного архіву, опубліковані статті дають можливість відстежити його покликання на книжки з власної бібліотеки. У листі до А. Вахнянина від 21 жовтня 1904 року, обговорюючи деталі запланованої до публікації у першому числі «Артистичного вістника» статті А. Вахнянина «Два реформатори церковного співу», В. Садовський аргументує думки про партесний спів покликанням на «Словарь русскаго церковнаго пения» А. Преображенського [6, с. 157–158] – видання, яке зазначене 29-ою позицією у другому відділі «Списку книжок...».

У листі з Карова 22 січня 1905 р. до В. Садовського Віктор Матюк пише: «Посилаю Вам Ваші книжочки Пашінгера (Harmonielehre), розвідки Breslauer'a і 2 великоруські брошурки о піснопінію, за котрих пожичку дякую і перепрашаю, що так довго задержав» [4, с. 310–311]. Згадана книжка Пашінгера зафіксована у «Содержанні бібліотеки музикальної і духовних композицій», а книжка Е. Бреслауера – у «Списку музичної бібліотеки Володимира Садовського». В автографі обох списків напроти названих видань В. Садовський олівцем вписав прізвище «Матюк», зафіксувавши факт позичення книжки.

В обох списках бібліотеки фігурує праця російського музикознавця Ліверія Саккетті «Очерка всеобщей истории музыки». В Інституті досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника серед архіву Йосифа Кишакевича збереглося 7 зошитів автографа вільного перекладу В. Садовським цієї праці із зазначеною в кінці датою: «Писав після Саккетті в Перемишлі 29 / 11 1902 Домет». Порівняння праці Л. Саккетті з рукописами В. Садовського свідчить, що галицький діяч опрацював перший

розділ книги (в оригіналі його названо «Музыка древнего мира, диких и восточных народов»), який охоплює 8 глав, а також останній, п'ятий (оригіналінальна його назва – «Музыка Славянских народов»), що містить 6 глав.

Оскільки ще за життя В. Садовський так щедро дарував книжки різним українським установам та інституціям, видання з його бібліотеки можуть там зберігатися й дотепер. Наведені нами документально зафіксовані подарунки-експонати В. Садовського не претендують на вичерпність, і їх список в процесі подальших досліджень може істотно поповнитися. Упізнати видання з бібліотеки В. Садовського неважко, оскільки сам власник або проставляв на них відповідні овальні печатки фіолетовим чорнилом (такі, як на автографі «Списку книжок...»), або просто підписував їх іменем і прізвищем («Домет Садовський Володимир»).

Досліджуючи долю бібліотеки, вдалося натрапити на кілька її слідів. Декілька книг виявлено в Інституті літургійних наук Українського католицького університету у Львові. Це такі видання:

1. Вознесенский И. *Образцы осмогласия роспевовъ: киевского, болгарского и греческого с объяснением их технического устройства*: Приложения к сочинению «Осмогласные роспевы трех последних веков Православной Русской Церкви». Рига 1893. 199 с. 3 б-ки Вол. Домет-Садовського В.1.13 /inv. 634

2. Вознесенский И. *Осмогласные роспевы трех последних веков Православной Русской Церкви*, вып.1: *Киевский розпев и дневные стихирные напевы на «Господи воззвах» (техническое построение)*. Киев 1888. 119 с. 3 б-ки Вол. Домет-Садовського. В.1.14 /inv. 635

Обидві книжки зафіксовані у згаданому «Списку книжок музичної бібліотеки Володимира Домета Садовського» (№ 78 і 79 у I відділі). Ще три книжки з бібліотеки В. Садовського на початку 1980-х років були подаровані патріархом Київським і всієї України УАПЦ Димитрієм (о. Володимиром Яремою) докторові мистецтвознавства, професору Юрієві Ясіновському, який передав їх у бібліотеку Українського католицького університету у Львові. Це такі видання:

1. *Ὁκτώηχος ἡτοι βιβλιον μουσικων περιεχον παν ο,τι ψαλλεται ...* / вид. Σπυρίδωνος Κουλίνοῦ, [т. 1]. [тексти лінійною нотацією]. Ev Αθηναῖσ 1888-1889. 365 с. (помилки в розділах при брошуруванні). Печатка б-ки Володимира Домет-Садовського. Дар о. Володимира Яреми Ю. Ясіновському, поч. 1980-х рр. А.1.4-1 / inv. 299.

2. *Μεγάλη Εβδομασ...* / вид. Σπυρίδωνος Κουλίνοῦ [т. 2]. [тексти лінійною нотацією]. Ev Αθηναῖσ 1889-1893. 357, 3, 69, 39, 33, 43, 32, 31,36 с. Печатка б-ки Володимира Домет-Садовського. Дар о. Володимира Яреми Юрію Ясіновському, поч. 1980-х рр. А.1.4-2 / inv. 300.

3. Вознесенский И. *Образцы греческого церковного осмогласия с примечаниями*. Приложение к соч. «О пении в православных церквах Греческого Востока». Москва 1897. 51 с. Печатка б-ки Володимира Домет-Садовського. Дар о. Володимира Яреми Юрію Ясіновському, поч. 1980-х рр.

Третє з названих видань зафіксоване у «Списку книжок музичної бібліотеки Володимира Домета Садовського» (№ 83 у I відділі). У виданому каталозі Ю. Ясіновського українських та білоруських Ірмолоїв 16-18 ст. під № 634 вказаний Ірмолою з другої чверті XVIII століття, який зберігається в Національному музеї у Львові і надійшов туди з бібліотеки В.Садовського в Перемишлі 1921 року [18, с. 349].

Декілька книг з бібліотеки В.Садовського виявлено в Інституті досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. Це такі видання:

1. *Compendium der Musikgeschichte bis zum ende des XVI.jahrhunderts: für schulen und conservatorien/ von Adolf Prosniz professor am Wiener conservatorium. – Wien: Em. Wetzler (Jul. Engelmann), 1889. – 169 s.* Шифр И – 205.758. На твердій картонній обкладинці книжки нижче середини підпис «ДометСадовский Володимир» чорним чорнилом. Внизу посередині ледве видна печатка фіолетовим чонилом: «Ludwig Doblinger Musikaluische...andlug Wien. L.Dor...ergasse 10». У верхньому лівому куті овальна печатка «Vladimir D. Sadowskij». На титульній сторінці у верхньому лівому куті печатка Садовського, внизу – на місці видання пе-

чатка Доблінгера (як на обкладинці), трохи вище справа – овальна печатка «Бібліотека Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові».

2. *Ueber die Bedingungen einer gesunden Reform der Kirchenmusik / von P. Isidor Mayrhofer, O.S.B. – Abgsburg und Wien. Verlag von Anton Böhm & Sohn. – 167 с.* Шифр И 205.729. На лицевому боці обкладинки ближче до верхнього лівого кута овальна печатка В. Садовського, нижче середини від центру – підпис В. Садовського чорним чорнилом. На звороті обкладинки у верхньому лівому кутку овальна печатка В. Садовського. На форзаці чорним чорнилом рукою Садовського німецькою мовою написано прізвище автора, назву книжки, внизу по центру – місце видання. Біля місця видання – підпис В. Садовського українською мовою. Підпис В. Садовського є і на титульній сторінці справа ближче до нижнього правого кута.

3. *Sammlung ausgezeichneter Compositionen für die Kirche von Stephan Lück. Zweite verbesserte und vermehrte Auflage, herausgegeben von Heinrich Oberhoffer, Professor der Musik in Luxemburg. Vierter Band. Leipzig P. Braun's Verlag. – 184 с.* Шифр И205721/4. Нижче середини від центру на обкладинці – підпис В. Садовського чорним чорнилом. На 25, 65, 97, 184 сторінках видання внизу сторінки від центру овальна блечатка бібліотеки НТШ

4. Книжка німецькою мовою без титульної сторінки і без зазначення назви на обкладинці, присвячена історії костюма. Пагінація починається відразу зі сторінки 973, а закінчується сторінкою 1432. На корінці видання зазначено автор Weiss, назва книги *Kostumkunde*. Шифр И 202.692 / 2-2. Мабуть, це том багатотомової праці. На звороті твердої обкладинки – овальна печатка В. Садовського, на форзаці два підписи українською мовою фіолетовим чорнилом. Наявність книжки про історію костюма в бібліотеці В. Садовського мотивується тим, що він у 1923 р. викладав історію стилів одягу в Українській драматичній школі (директор – Микола Вороний), яка функціонувала у приміщенні Вищого музичного інституту [16, с. 111].

Отже, наведені фрагментарні відомості, про бібліотеку розкривають в особі В. Садовського митця широкої ерудиції (в т. ч. музичної) і рідкісного серед діячів української музичної культури бібліофіла. Бібліотека, зібрана скромним священиком, який не мав фахової музичної освіти, опосередковано вказує на величезну самоосвіту В. Садовського, зумовлену тяжінням до музичної професійності. Подаровані книжки власної бібліотеки для Національного музею, бібліотеки НТШ свідчать про В. Садовського як мецената, про його прагнення хоч якось спричинитися для розвитку культури рідного народу. Укладені В. Садовським два списки документують спроби систематизації власної бібліотеки, а також є важливим і авторитетним джерелом свідчень про неї. Внаслідок несприятливих умов бібліотека не збереглася, але окремі видання з неї зберігаються у різних львівських установах та інституціях, якась частина, ймовірно, знаходиться і в приватних руках. Зібрати і систематизувати інформацію про всі місця знаходження книжок з бібліотеки В. Садовського – дуже амбітне завдання на майбутнє, яке потребує не одного року праці і виявлення відповідних документальних свідчень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барвінський В. Коментований список творів (Замітки композитора) / Василь Барвінський // Барвінський В. З музично-письменницької спадщини: Дослідження, публіцистика, листи / [упоряд. В. Грабовського]. – Дрогобич : Коло, 2004. – С. 136–174.
2. Горак Я. Вокально-виконавська та диригентська діяльність Володимира Садовського / Яким Горак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Серія : мистецтвознавство. – Тернопіль, 2011. – № 2. – С. 8–16.
3. Горак Я. Володимир Садовський та Станіслав Людкевич: до характеристики взаємин / Яким Горак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Серія : Мистецтвознавство. – № 1 / 2010. – Тернопіль, 2010. – С. 31–38.

4. Горак Я. Матеріали до історії видання «Артистичного вістника» / Яким Горак // Вісник Прикарпатського університету. – Серія : Мистецтвознавство. – Випуск 19–20. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 306–314.
5. Горак Я. До історії та характеристики українських музично-теоретичних підручників у Галичині першого десятиріччя ХХ століття: Методична розробка / Яким Горак. – Львів, 2008. – 37 с.
6. Горак Я. Листи Володимира Садовського до Анатолія Вахнянина / Яким Горак // Музична україністика: сучасний вимір. – Випуск 4 : Міжвідомчий збірник наукових статей на пошану доктора мистецтвознавства, професора Марії Загайкевич / [редкол. Скрипник Г. А. (голова), Калениченко А. (заст. голови) ; ред.-упоряд. А. Терещенко]. – Київ : ІМФЕ ім. М. Рильського, 2009. – С. 152–163.
7. Двадцятьпять-ліття Національного Музею у Львові / Наукова фундація галицького митрополита Андрея Шептицького. 1905–1929; збірник під редакцією директора музею І. Свенціцького. – [Перевидано Національним музеєм у Львові імені Андрея Шептицького з 1930 р.] – Львів, 2013. – 128 с.
8. Людкевич С. Бібліографія творів М. Вербицького / Станіслав Людкевич // Людкевич С. Дослідження. Статті. Рецензії. Виступи. / [упоряд. З. Штундер]. – Т. 1. – Львів : Видавництво М. Коць, 1999. – С. 307–311.
9. Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. – Відділ рукописів. – о/н 1987 / 46.
10. Свенціцький І. Національний Музей у Львові в 1920 р. / Іларіон Свенціцький // Український вістник. – 1921. – № 8. – 2.02.1921. – С. 2.
11. Свенціцький І. Національний Музей у Львові в 1921 р. / Іларіон Свенціцький // Вперед. – 1922. – № 6 (739). – 7.01. 1922. – С. 5 ; № 7. (740). – 11.01. 1922. – С. 2.
12. Франко І. До руської бібліографії ХVІІІ в. / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів в 50 т. – Т. 34. – Київ : Наукова думка, 1981. – С. 389–391.
13. Хроніка Наукового Товариства імені Шевченка у Львові. – 1908. – Вип. І. – Ч. 33. – 43 с.
14. Хроніка Наукового Товариства імені Шевченка у Львові за роки 1926–1930. – Ч. 69–70. – Львів, 1930. – 135 с.
15. Хроніка Наукового Товариства імені Шевченка у Львові за час від 1.Х. 1932 – 31.ХІІ. 1934. – Ч. 75. – Львів, 1935. – 39 с.
16. Хроніка. Українська драматична школа // Театральне мистецтво: місячник театру і сцени. – Львів, 1923. – Випуск VІІІ (серпень). – С. 111.
17. Центральний Державний Історичний Архів України у Львові. – Фонд 309 (НТШ). – Опис 2. – Справа 224.
18. Ясиновський Ю. Українські та білоруські нотнолінійні Ірмолої 16–18 століть: Каталог і кодикологічно-палеографічне дослідження / Юрій Ясиновський – Львів : Місіонер, 1996. – 622 с. – Інститут Українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Серія: Історія української музики. – Вип. 2 : Джерела.

УДК 78.03 (477) «1920 / 1939»

О. Г. ЛЕГКУН

ШКІЛЬНА МУЗИЧНА ОСВІТА КРЕМЕНЕЧЧИНИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВОЛИНИ 20–30-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті досліджено роль шкільної музичної освіти Кременеччини у культурній політиці Волині 20–30-х років ХХ ст. Розглянуто особливості музичної освіти як складової навчального процесу у шкільних освітніх закладах Кременеччини цього періоду. Простежено